

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 1101/17**, rješavajući apelaciju **S. A.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (4), člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. st. (1), (4) i (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst „Službeni glasnik BiH“ broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 22. marta 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **S. A.** podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 GŽ od 29. maja 2014. godine u dijelu odluke o troškovima postupka.

Utvrđuje se kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine i Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 GŽ od 29. maja 2014. godine u dijelu odluke o troškovima postupka.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjoj Luci koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u odnosu na troškove postupka u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjoj Luci da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **S. A.** podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine u dijelu koji se tiče naknade nematerijalne štete zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine“.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. S. A. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Nedžla Šehić, advokat iz Sarajeva, podnijela je 25. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine. Apelantica je također zatražila da Ustavni sud donese odluku o privremenoj mjeri kojom bi obustavio postupak prinudne naplate troškova u korist Pravobranilaštva Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo RS), kao i da odluči da će se ta mjera „primjenjivati i u svim ostalim postupcima pokrenutim radi naplate troškova zastupanja pravobranilaštva u Bosni i Hercegovini (Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske) u predmetima naknade štete počinjene ratnim zločinom“. Apelantica je 11. jula 2017. godine dostavila dopunu apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog, Okružnog i Osnovnog suda, te od Pravobranilaštva RS zatraženo je 4. septembra 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor 6. septembra, Okružni sud 12. septembra, a Pravobranilaštvo RS 7. septembra 2017. godine. Osnovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelantica je 23. maja 2007. godine Osnovnom sudu podnijela tužbu protiv Republike Srpske (u daljnjem tekstu: tužena), kojom je tražila naknadu nematerijalne štete u ukupnom iznosu od 50.000 KM, zbog toga što je u periodu od 11. jula 1992. do 21. maja 1993. godine bila zatočena u logorima i zatvorima u kojima je bila izložena torturi i nečovječnom ponašanju. Odlučujući o ovom tužbenom zahtjevu, sudovi su na tri instance odbili apelantičin tužbeni zahtjev zbog zastare potraživanja. Naime, sudovi su u sve tri osporene presude zaključili da se rok za naknadu štete iz člana 377. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), na koji se apelantica pozvala, primjenjuje samo u slučaju kada se zahtjev za naknadu štete odnosi na neposrednog izvršioca krivičnog djela iz kojeg je nastala šteta i kada je u odnosu na njega pravomoćnom osuđujućom presudom utvrđeno postojanje krivičnog djela i krivična odgovornost. Međutim, u konkretnom slučaju, apelantica je tužbeni zahtjev usmjerila protiv tužene kao pravnog lica, čija je odgovornost zasnovana „na odgovornosti za drugog, a ne na njenoj direktnoj odgovornosti kao izvršioca krivičnog djela, u smislu odredbe člana 154. stav 1. ZOO“. Stoga se, prema stavu sudova u osporenim odlukama, na konkretni slučaj imao primijeniti član 376. ZOO, prema kojem potraživanje naknade štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećeni saznao za štetu i za štetnika, a u svakom slučaju za pet godina od kada je šteta nastala. Sudovi su uzeli u obzir da je ratno stanje ukinuto odlukom Narodne skupštine Republike Srpske od 19. juna 1996. godine, te su zaključili da je od tog dana ponovo počeo teći zastarni rok koji je bio prekinut tokom rata. S obzirom na to da je tužba podnesena 23. maja 2007. godine, dakle nakon isteka rokova iz člana 376. ZOO, sudovi su zaključili da je nastupila zastara potraživanja.

6. Osim toga, apelantica je Presudom Osnovnog suda broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine obavezana da tuženoj naknadi troškove postupka u iznosu od 3.000,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama od presuđenja do isplate, dok je odbijen zahtjev tužene za naknadu troškova postupka „u preostalom dijelu između zahtijevanog i dosuđenog iznosa“. U obrazloženju

te odluke, Osnovni sud je naveo da tužena ima pravo na troškove postupka u skladu sa članom 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) budući da apelantica nije uspjela sa svojim tužbenim zahtjevom protiv tužene. Sud je dalje naveo da je apelanticu oslobodio plaćanja sudske takse, na njen zahtjev, budući da je utvrdio da je apelantica nezaposlena, da se „nalazi u teškoj materijalnoj situaciji, a naročito je cijenio predmet ovog spora, kao i vrijednost mjerodavnu za naplatu sudske takse“. Osnovni sud je zaključio da je „nesumnjivo da bi plaćanjem sudske takse, sredstva iz kojih se tužiteljica izdržava bila u tolikoj mjeri umanjena da bi bila ugrožena njena socijalna sigurnost“. Međutim, Osnovni sud je obavezao apelanticu da tuženoj plati troškove postupka u ukupnom iznosu od 3.000,00 KM koji je procijenjen na osnovu Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“ broj 68/05; u daljnjem tekstu: Advokatska tarifa), i to „za sastavljanje tužbe i prisustvo zakonskog zastupnika tužene na tri ročišta s paušalnom nagradom“.

7. Okružni sud je, odlučujući o žalbi, u Presudi broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. maja 2014. godine, između ostalog, zaključio da su troškovi postupka pravilno odmjereni, te da Pravobranilaštvu RS, saglasno odredbi člana 395. ZPPRS, pripadaju troškovi prema Advokatskoj tarifi i „opredijeljenom zahtjevu tužene“.

8. Vrhovni sud je osporenim Presudom broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine odbio apelanticinu reviziju, pri čemu nije posebno obrazložio odbijanje revizionih navoda o troškovima postupka.

IV. Apelacija

I. Navodi iz apelacije

9. Apelantica smatra da joj je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

10. Apelantica najprije vrlo opširno iznosi zbog čega smatra da su sudovi pogrešno ocijenili da je u odnosu na njeno potraživanje nastupila zastara, te da su osporene odluke stoga nezakonite zato što je „strana u sukobu (RS) odgovorna za sva djela koja učine osobe koje se nalaze u redovima njenih oružanih snaga ili su odgovorne za postupke oružanih snaga, a ne neposredni izvršilac“. Osim toga, apelantica ističe da joj je na ovaj način „onemogućen pristup sudu radi ostvarivanja

pravične naknade koja joj po zakonu i ranijim stavovima Ustavnog suda BiH pripada od strane odgovornog lica (države – entiteta)“.

11. Dalje, apelantica osporava i odluku o troškovima postupka, pozivajući se na presudu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) *Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske*. Apelantica naročito ističe da je u toj odluci Evropski sud utvrdio da je obavezivanjem aplikanta da državi plate troškove zastupanja u parničnom postupku za naknadu štete zbog ubistva njihovih roditelja u ratu, prema tarifi koja se primjenjuje na advokate, došlo do kršenja prava na imovinu i povrede prava na pristup sudu iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Slijedom toga, apelantica predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju, utvrdi povrede navedenih prava, ukine presudu Vrhovnog suda i predmet vrati na ponovno suđenje uz uputu da se hitno donese nova odluka.

12. U prijedlogu za donošenje privremene mjere, apelantica ističe da bi donošenje te mjere bilo neophodno zbog toga što se u Bosni i Hercegovini provode brojni izvršni postupci radi prinudne naplate dosuđenih parničnih troškova zastupanja Pravobranilaštva RS u sudskim sporovima za naknadu štete pričinjene ratnim zločinima, te da je Pravobranilaštvo RS „već uputilo dopis apelantici kojim je poziva da izmiri navedene troškove“. Uz dopunu apelacije, apelantica je dostavila i Rješenje Općinskog suda u Živinicama broj 33 0 P 0783088 17 I od 19. juna 2017. godine kojim je odbijen njen prigovor izjavljen protiv rješenja o dozvoli izvršenja od 7. marta 2017. godine. Apelantica nije u apelaciji osporila ovo rješenje protiv kojeg je dozvoljena žalba, ali je ukazala da se u prigovoru koji je izjavila protiv tog rješenja pozvala na navedenu presudu Evropskog suda, te da je Općinski sud u Živinicama naveo da se navedena presuda Evropskog suda ne može direktno primijeniti u izvršnom postupku i na osnovu nje obustaviti izvršenje „jer se time faktički osporava izvršna isprava, te da se ta presuda može primijeniti samo u parničnom postupku“. Stoga je apelantica ostala pri zahtjevu za hitno donošenje privremene mjere, navodeći da će se bez toga izvršenje provesti „unatoč tome što je očigledno u suprotnosti s [Evropskom konvencijom], a egzistencija apelantice koja ionako živi na rubu egzistencije, biti dodatno ugrožena“.

II. Odgovori na apelaciju

13. Vrhovni i Okružni sud su u odgovorima naveli da ostaju pri činjeničnim i pravnim zaključcima iz obrazloženja svojih odluka, te da smatraju da nisu prekršena prava na koja se apelantica pozvala.

14. Tužena je, putem Pravobranilaštva RS, osporila apelacione navode, ističući također da nisu prekršena prava na koja se apelantica pozvala. U ostalom dijelu odgovora, Pravobranilaštvo RS navodi da „nije prekršeno apelantino pravo na suđenje u razumnom roku“, te da je „Okružni sud u

Banjoj Luci preduzeo sve neophodne mjere kako bi unaprijedio rješavanje predmeta u razumnom roku“.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Službeni glasnik RS“ br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) relevantne odredbe glase:

Potraživanje naknade štete

Član 376. st. 1. i 2.

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastareva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastareva za pet godina od kad je šteta nastala.

Potraživanje naknade štete prouzrokovane krivičnim delom

Član 377.

(1) Kad je šteta prouzrokovana krivičnim delom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarelosti, zahtev za naknadu štete prema odgovornom licu zastareva kad istekne vreme određeno za zastarelost krivičnog gonjenja.

(2) Prekid zastarevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarevanja zahteva za naknadu štete.

(3) Isto važi i za zastoj zastarevanja.

16. U **Zakonu o parničnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 386. stav 1.

Stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove.

[...]

Član 387. stav 1. i 2.

Pri odlučivanju koji će se troškovi nadoknaditi stranci sud će uzeti u obzir samo one troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice. O tome koji su troškovi

bili potrebni, kao i o visini troškova, odlučuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.

Ako je propisana tarifa za nagrade advokata ili za druge troškove, ovi troškovi odmjeriće se po toj tarifi.

[...]

Član 395.

Odredbe o troškovima postupka primjenjuju se i na stranke koje zastupaju Pravobranilaštvo i Centar za pružanje besplatne pravne pomoći.

Troškovi postupka iz stava 1. ovog člana obuhvataju troškove u skladu sa Tarifom o naknadama i nagradama za rad advokata u Republici Srpskoj.

Član 396. stav 1.

O naknadi troškova odlučuje sud na određeni zahtjev stranke bez raspravljanja.

[...]

Član 400.

Sud će osloboditi od plaćanja troškova postupka stranku koja prema svom opštem imovnom stanju nije u mogućnosti da snosi ove troškove bez štete po nužno izdržavanje svoje i svoje porodice.

Oslobođenje od plaćanja troškova postupka obuhvata oslobođenje od plaćanja taksa i oslobođenje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, uviđaja, prevođenja i sudskih oglasa. Sud može osloboditi stranke od plaćanja svih troškova ili jednog dijela troškova postupka.

Član 401.

Prilikom donošenja odluke o oslobođenju od plaćanja troškova postupka sud će brižljivo ocijeniti sve okolnosti, a naročito će uzeti u obzir vrijednost predmeta spora, broj lica koja stranka izdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njene porodice.

Član 402.

Odluku o oslobođenju od plaćanja troškova postupka donosi prvostepeni sud na prijedlog stranke.

Stranka je dužna da uz prijedlog podnese dokaze o svom imovnom stanju.

Kad je to potrebno, sud može po službenoj dužnosti pribaviti potrebne podatke i obavještenja o imovnom stanju stranke koja traži oslobodjenje, a može o tome saslušati i protivnu stranku. [...]

VI. Dopustivost

Formalni uvjeti dopustivosti

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu apelantica je primila 24. januara 2017. godine, a apelacija je podnesena 25. marta 2017. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Apelacija, također, ispunjava i druge uvjete iz člana 18. stav (3) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg ne bi bila dopustiva.

20. Međutim, razmatrajući pitanje je li apelacija očigledno (*prima facie*) neosnovana, što je uvjet dopustivosti iz člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da, s obzirom na vlastitu praksu u istim ili sličnim predmetima, treba odvojeno ocijeniti *prima facie* dopustivost apelacionih navoda o naknadi nematerijalne štete od onih koji se tiču dosuđenih troškova postupka.

Dopustivost *prima facie*

21. Pri ocjeni *prima facie* dopustivosti u odnosu na dio osporenih presuda koji se odnosi na odlučenje o zahtjevu za naknadu štete, Ustavni sud je pošao od člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda.

22. Član 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda glasi:

*Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (*prima facie*) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene*

činjenice ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje prava zaštićenih Ustavom i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

23. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti apelacije, mora utvrditi, između ostalog, da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda, apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očito neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99 i Ustavni sud, Odluka broj *AP 156/05* od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očito ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev“ (vidi Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva“ kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

24. Ustavni sud zapaža da apelantica kršenje prava na koja se pozvala u odnosu na ovaj dio osporenih presuda vidi u navodno proizvoljnoj primjeni materijalnog prava, konkretno odredaba člana 376. ZOO kojima se propisuju opći rokovi zastare za potraživanje naknade štete. Naime, apelantica smatra da je trebalo primijeniti odredbe člana 377. ZOO koji propisuje posebne rokove zastare ukoliko je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, iako je tužena Republika Srpska, a ne neposredni izvršilac.

25. Međutim, Ustavni sud ukazuje da je o sličnom činjeničnom i pravnom pitanju u sličnim činjeničnim i pravnim okolnostima raspravljao u brojnim predmetima, između ostalih i u predmetu broj AP 4288/11 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4288/11* od 9. decembra 2014. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba), u kojoj se Ustavni sud pozvao na svoju praksu utvrđenu u Odluci broj AP 4128/10 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4128/10* od 28. marta 2014. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenoj Odluci broj AP 4288/11 Ustavni sud je podsjetio da je prilikom odlučivanja u predmetu broj AP 4128/10 imao u vidu praksu Evropskog suda prema kojoj postojanje zastarnog roka nije *per se* nespojivo s Evropskom konvencijom. Ono što je bitno je da se utvrdi da li su priroda roka o kojem je riječ i/ili način na koji je primijenjen spojivi s Evropskom konvencijom, odnosno da se primjena zakonskih rokova može smatrati predvidivom za podnosiocce s obzirom na nadležno zakonodavstvo i konkretne okolnosti predmeta. Ustavni sud je također uzeo

u obzir da je Evropski sud u predmetu *Baničević protiv Hrvatske* primijetio da član 377. ZOO predviđa duži zakonski zastarni rok za zahtjeve za naknadu štete kad je šteta uzrokovana krivičnim djelom. Duži zakonski zastarni rok na taj način, kako je obrazložio Evropski sud, djeluje u korist žrtava zločina, dopuštajući im da potražuju naknadu štete u dužem zakonskom roku, propisanom za krivično djelo o kojem je riječ. Međutim, prema ustanovljenoj praksi domaćih sudova, taj zakonski zastarni rok primjenjiv je samo kad je pravomoćnom presudom u krivičnom postupku utvrđeno da je šteta uzrokovana krivičnim djelom (*idem*, AP 4288/11, tač. 25-26). Osim toga, u vezi s apelantovim pozivanjem na Odluku Ustavnog suda u predmetu broj AP 289/03 od 19. novembra 2004. godine, Ustavni sud je naglasio da odlučuje u okolnostima svakog pojedinačnog predmeta, te da je, razmatrajući okolnosti konkretnog slučaja, utvrdio da nije došlo do proizvoljne primjene materijalnog prava, kao što je to već obrazloženo (*idem*, AP 4128/10, tačka 45).

26. Sljedstveno tome, Ustavni sud je u navedenim odlukama ukazao da su redovni sudovi utvrdili da je apelant tužbu za naknadu štete pričinjene neosnovanim lišavanjem slobode podnio van rokova propisanih zakonom iz odredaba člana 376. ZOO, te da se ne može reći da postoji proizvoljnost u stavu sudova da se odredba člana 377. ZOO može primijeniti samo prema učiniocu krivičnog djela, a ne i prema trećem licu koje, inače, odgovara za štetu umjesto faktičkog učinioca krivičnog djela, pa se, stoga, na to treće lice mogu primijeniti samo odredbe člana 376. ZOO. Stoga su rokovi iz odredaba člana 377. ZOO primjenjivi samo prema učiniocu krivičnog djela koji za štetu odgovara po načelu subjektivne odgovornosti, a ne i prema trećem licu koje za štetu odgovara umjesto stvarnog učinioca krivičnog djela po načelu pretpostavljene odgovornost (detaljnije *ibid*, AP 4288/11, tač. 29-34).

27. Slijedeći navedenu praksu, Ustavni sud je u nizu odluka koje su kasnije uslijedile, zaključivao da su navodi o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, u situacijama koje su identične ili slične ovoj u predmetnoj apelaciji, očigledno (*prima facie*) neosnovani (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti u predmetu br. AP 3250/12 od 16. septembra 2015. godine, AP 1137/14 od 10. novembra 2015. godine, AP 1023/13 od 16. marta 2016. godine, AP 5460/14 od 11. januara 2017. godine i dr., sve objavljene na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

28. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se ne može doći do drugačijeg zaključka, pa umjesto ponavljanja istih detaljnih argumenata koje je već iznio u ranijim odlukama, upućuje apelanticu na praksu koja je prethodno navedena. S obzirom na navedeno, te konzistentnu praksu

Evropskog i Ustavnog suda i stavove navedene i u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema ništa što ukazuje da apelantici navodi u odnosu na odbijanje njenog zahtjeva za naknadu nematerijalne štete u konkretnom slučaju pokreću ustavna pitanja na koja se pozvala, odnosno ništa što ukazuje da apelantica ima „opravdan zahtjev“ u smislu člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su navodi o kršenju prava na pravično suđenje i prava na imovinu u odnosu na naknadu nematerijalne štete očigledno (*prima facie*) neosnovani.

29. Također, u vezi s apelanticinim navodima o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da apelantica nije eksplicitno navela u vezi s kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz člana 13. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelantica imala i koristila mogućnost podnošenja zakonom propisanih pravnih lijekova u parničnom postupku. Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali njenim uspjehom u parničnom postupku ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova, pa Ustavni sud zaključuje da su i navodi o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek očigledno (*prima facie*) neosnovani.

30. S druge strane, ocjenjujući *prima facie* dopustivost apelacionih navoda o dosuđenim troškovima postupka, Ustavni sud zapaža da je apelantica svoje navode o kršenju prava na pravično suđenje (pristup sudu) i prava na imovinu zasnovala na relevantnoj praksi Evropskog suda i da je iznijela argumente koji se ne mogu ocijeniti očigledno neosnovanim. Uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da se ne može reći da je apelacija u ovom dijelu očigledno (*prima facie*) neosnovana, pa će taj dio apelacije meritorno ispitati.

VII. Meritum

31. Apelantica osporava navedene presude u dijelu dosuđenih troškova postupka, tvrdeći da joj je, obavezivanjem da tuženoj naknadi troškove postupka obračunate prema Advokatskoj tarifi, prekršeno pravo na pristup sudu kao dio prava na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

32. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) pravo na imovinu.

33. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

34. Apelantici navodi se odnose na nalog za podmirenje troškova Pravobranilaštvu RS za zastupanje tužene Republike Srpske prema Advokatskoj tarifi. Nesumnjivo je, dakle, da se radi o apelanticinoj „imovini“ u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i o miješanju u njeno pravo na mirno uživanje imovine.

35. Ustavni sud dalje ponavlja da član 1. Protokola broj 1, kojim se jemči pravo na zaštitu imovine, sadrži tri različita pravila: prvo pravilo, utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava, općenite je prirode i njime se određuje načelo mirnog uživanja imovine; drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici prvog stava, obuhvaća lišenje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima; treće pravilo iz drugog stava dopušta državama članicama, između ostalog, kontroliranje korištenja imovine u skladu s općim interesom. Međutim, ta tri pravila nisu različita u smislu da nisu povezana. Drugo i treće pravilo odnose se na posebne slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine, te se stoga trebaju tumačiti s obzirom na opća načela utvrđena u prvom pravilu (vidi Evropski sud, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61). U konkretnom slučaju, Ustavni sud će razmotriti predmet s obzirom na opće pravilo iz prve rečenice prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi Evropski sud, *Cindrić i Bešlagić protiv Hrvatske*, presuda od 6. septembra 2016. godine, tačka 92).

36. Dalje, da bi miješanje u nečije pravo na mirno uživanje imovine bilo opravdano, ono mora biti ne samo „zakonito“ na način na koji to propisuje Evropska konvencija već mora služiti legitimnom cilju u javnom interesu i mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi Evropski sud, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979.

godine, serija A, broj 30, stav 49. i *Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 2. augusta 1984. godine, serija A, broj 82, st. 67. i 68).

Zakonitost miješanja

37. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je miješanje u apelanticinu imovinu propisano Zakonom o parničnom postupku RS, koji ispunjava sve uvjete „zakonitosti“ u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju: zakon je javno objavljen i dostupan, a odredba koja je primijenjena je jasna i precizna. Osim toga, ni apelantica nije osporila „zakonitost“ odredbe na osnovu koje je obavezana na isplatu troškova postupka, već primjenu te odredbe u njenom, konkretnom slučaju. Stoga, Ustavni sud nema razloga zaključiti da miješanje u apelanticinu imovinu nije bilo „zakonito“ na način na koji to zahtijeva član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (*op. cit. Cindrić i dr.*, tačka 93).

Postojanje legitimnog cilja

38. Sljedeće pitanje je da li je miješanje u apelanticino mirno uživanje imovine imalo legitiman cilj. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da odredba člana 386. stav 1. ZPPRS sadrži opće pravilo da onaj ko izgubi parnicu plaća troškove, tj. da neuspješna strana mora platiti troškove uspješnoj strani. Osim toga, prema članu 395. st. 1. i 2. isto pravilo se primjenjuje i u slučaju kada stranku zastupa Pravobranilaštvo, a troškovi se obračunavaju u skladu s Advokatskom tarifom, prema kojoj se nagrade u parničnim postupcima načelno izračunavaju u odnosu na vrijednost predmeta spora, a vrijednost spora načelno odgovara iznosu koji tužilac traži svojim tužbenim zahtjevom.

39. Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u već citiranom predmetu *Cindrić i dr.* ukazao da se načelo na kojem počiva pravilo da „gubitnik plaća“ zasniva na izbjegavanju neopravdanog parničenja i nerazumno visokih troškova parničenja odvrćanjem potencijalnih tužilaca od pokretanja neosnovanih sporova ili podnošenja previsokih tužbenih zahtjeva, bez snošenja posljedica. Evropski sud je zaključio da ovakva pravila „općenito teže legitimnom cilju osiguranja pravilnog djelovanja pravosudnog sistema i zaštite prava drugih“ i da se takvo pravilo *per se* ne može smatrati protivnim članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (*op. cit., Cindrić i dr.*, tačka 96. s daljnjim referencama). Osim toga, Evropski sud je također naglasio da takav zaključak ne mijenja činjenica „da se navedena pravila također primjenjuju na građanskopravne postupke u kojima je stranka država, čime joj se omogućava da od neuspješne stranke naplati troškove zastupanja. Ne može se smatrati da država ima neograničene resurse, te bi i država, poput privatnih stranaka, također trebala uživati zaštitu od neosnovanih parnica“ (*idem*).

40. Imajući u vidu ove stavove Evropskog suda, Ustavni sud smatra da je nalog apelantici za plaćanje troškova postupka u konkretnom slučaju imao legitiman cilj, pa će nastaviti ispitivanje ključnog pitanja – je li postignuta „pravična ravnoteža“ između općeg interesa i apelanticeinog prava iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Proporcionalnost između miješanja u pravo na imovinu i legitimnog cilja

41. Kako je već rečeno, svako miješanje u nečiju imovinu mora postići „pravičnu ravnotežu“ između zahtjeva javnog interesa (legitimnog cilja) koji se želi postići i zaštite osnovnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi „poseban i pretjeran teret“ (vidi Evropski sud, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, serija A, broj 98, st. 46. i 50). Procjenjujući usklađenost sa članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Evropski sud je naglasio da se moraju sveukupno razmotriti razni interesi koji su u pitanju, imajući u vidu načelo da je Evropska konvencija namijenjena zaštititi prava koja su „praktična i djelotvorna“. To dalje znači da sud „mora razmotriti šta stoji iza forme i ispitati realnost situacije na koju se podnositelji zahtjeva žale“ (*op. cit., Cindrić i dr.*, tačka 98. s daljnjim referencama).

42. Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Cindrić i drugi protiv Hrvatske* (tačka 99) istakao da se središnje pitanje u tom predmetu odnosi na činjenicu da je „podnositeljima zahtjeva naloženo da nadoknade troškove zastupanja države od strane Državnog odvjetništva u iznosu jednakom odvjetničkoj nagradi, jer je njihov tužbeni zahtjev za odštetu u vezi s ubojstvom njihovih roditelja bio u potpunosti odbijen uz obrazloženje da država nije odgovorna za štetu koja je nastala zbog ubojstava počinjenih na teritoriju Krajine, koja je u relevantnom razdoblju bila izvan kontrole hrvatskih vlasti. Zatim, da podnositelji zahtjeva nisu osporili pravila sadržana u ZPP kao takva, već tvrde da je način na koji je to pravilo primijenjeno u posebnim okolnostima njihovog predmeta stavio prekomjeren teret na njih“ (tačka 100).

43. Ustavni sud zapaža da središnje pitanje na koje apelantica u konkretnom slučaju ukazuje jeste da joj je naloženo da nadoknadi troškove postupka zastupanja javne vlasti od strane Pravobranilaštva RS u punom iznosu koji je jednak advokatskoj nagradi. Slično zaključcima Evropskog suda u predmetu *Cindrić i dr.*, i Ustavni sud zapaža da prema članu 386. stav 1. ZPPRS nema bilo kakve fleksibilnosti s obzirom na obavezu strane koja je izgubila parnicu da naknadi troškove suprotnoj strani. Naime, tom odredbom je propisano da „stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove“. Osim toga, kako je već rečeno, prema članu 395. st. 1. i 2. odredbe o troškovima se primjenjuju i na „stranke koje zastupa

Pravobranilaštvo“, a ti troškovi obuhvaćaju „sve troškove i nagrade u skladu s [Advokatskom tarifom]“.

44. Vraćajući se na predmet *Cindrić i drugi protiv Hrvatske* Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud (tačka 103), između ostalog, istakao da su podnosioci zahtjeva podnijeli tužbeni zahtjev za nadoknadu neimovinske štete prema Zakonu o odgovornosti. Tim se zakonom predviđa da je država odgovorna za štetu koja nastaje smrću prouzrokovanom „aktima terora i drugim aktima nasilja poduzetim s ciljem teškog narušavanja javnog reda zastrašivanjem i izazivanjem osjećaja nesigurnosti građana“. Nakon navođenja prakse Vrhovnog suda kojom je u periodu kada su podnosioci zahtjeva podnijeli tužbe nekoliko istih tužbenih zahtjeva usvojeno, Evropski sud je zaključio (tačka 107), da se stoga ne može tvrditi da je tužba podnosioca zahtjeva protiv države bila lišena ikakvog sadržaja ili očigledno nerazumna. Stav podnosioca zahtjeva da je šteta koja im je počinjena ubistvom njihovih roditelja obuhvaćena Zakonom o odgovornosti nije bio nerazuman jer u to vrijeme podnosioci zahtjeva nisu mogli znati hoće li se ubistvo njihovih roditelja smatrati terorističkim aktom ili ratnom štetom. Stoga se ne može tvrditi da je tužba podnosioca zahtjeva protiv države bila lišena ikakvog sadržaja ili očigledno nerazumna.

45. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ponovo ističe da je apelantica podnijela tužbu u kojoj je istakla tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete koju je pretrpjela kao žrtva ratnog zločina. U postupku koji je proveden nesumnjivo je utvrđeno da apelantica ima status logoraša BiH zato što je boravila u logoru u periodu od 11. jula 1992. do 21. maja 1993. godine, međutim, da je njen tužbeni zahtjev zastario budući da je tužbu podnijela 23. maja 2007. godine, a da je rok zastare počeo teći od 19. juna 1996. godine. Sudovi su također zaključili da se duži rok zastare iz člana 377. ZOO ne može primijeniti prema tuženoj, već samo prema neposrednom izvršiocu krivičnog djela koji je pravomoćno osuđen. U vezi s tim, Ustavni sud je već u ovoj odluci ukazao da i sam konzistentno zauzima isti stav kada je u pitanju zastarijevanje naknade nematerijalne štete u ovakvom i sličnim slučajevima. Ustavni sud, također, ističe da su tačni apelanticini navodi da su u vrijeme podnošenja njene tužbe sudovi u Federaciji BiH usvajali ovakve tužbene zahtjeve, a da su sudovi u Republici Srpskoj odbijali takve tužbene zahtjeve. Međutim, kasnije je praksa redovnih sudova u Federaciji BiH izmijenjena, a tome su slijedili i novi stavovi Ustavnog suda, što je već obrazloženo (vidi tač. 25.-27 ove odluke).

46. Imajući ovo u vidu, te slično zaključku Evropskog suda u predmetu *Cindrić i dr.*, Ustavni sud smatra da se ne može reći da je apelanticina tužba u vrijeme podnošenja tužbenog zahtjeva protiv tužene „bila lišena ikakvog sadržaja ili očigledno nerazumna“ jer su sudovi u Bosni i Hercegovini o pitanju primjene člana 377. ZOO na javnu vlast imali različite pravne stavove

(*mutatis mutandis, op. cit., Cindrić i dr., tačka 107*). Osim toga, Ustavni sud, također, zapaža da je prvostepeni sud oslobodio apelanticu plaćanja sudske takse, uz obrazloženje da se ona „nalazi u teškoj materijalnoj situaciji, a naročito je cijenio predmet ovog spora, kao i vrijednost mjerodavnu za naplatu takse“, te „da bi plaćanjem sudske takse, sredstva iz kojih se apelantica izdržava bila u tolikoj mjeri umanjena da bi bila ugrožena njena socijalna sigurnost“. Međutim, istovremeno, prvostepeni sud je obavezao apelanticu da tuženoj Republici Srpskoj, koju je zastupalo Pravobranilaštvo RS, plati puni iznos troškova suprotne strane u postupku od 3.000,00 KM koji su procijenjeni na osnovu Advokatske tarife. U vezi s tim, Ustavni sud naročito ukazuje da se Pravobranilaštvo RS finansira iz budžeta Republike Srpske, te da stoga nije u istoj situaciji kao advokat, kao i da puni iznos dosuđenih troškova nije neznatan, naročito s obzirom na apelanticinu finansijsku situaciju na osnovu koje je prvostepeni sud oslobodio apelanticu plaćanja sudske takse. Uzimajući ovo u obzir, kao i specifične okolnosti konkretnog predmeta, naročito činjenicu da je u vrijeme podnošenja apelanticine tužbe praksa redovnih sudova u Bosni i Hercegovini u vezi s primjenom člana 377. ZOO koji govori o dužem roku zastare bila različita, zbog čega je apelantica mogla očekivati uspjeh svoje tužbe, Ustavni sud smatra da plaćanje punog iznosa troškova postupka koje su sudovi naložili u konkretnom slučaju predstavlja pretjeran teret za apelanticu, koji nije proporcionalan legitimnom cilju koji se želi postići.

47. Stoga, Ustavni sud smatra da je prekršeno apelanticino pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

48. Apelantica, također, smatra da joj je obavezivanjem da plati troškove postupka kako je određeno osporenim odlukama prekršeno i pravo na pristup sudu koje čini dio prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

49. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava

2. ovog člana što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi s krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza (...) svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

50. Ustavni sud ističe da član 6. stav 1. Evropske konvencije daje svakome pravo da sudu podnese bilo kakvu tužbu u vezi sa svojim građanskim pravima i obavezama. Shodno tome, ova odredba sadrži i „pravo na sud“, pri čemu pravo na pristup sudu, koje podrazumijeva pravo na pokretanje sudskih postupaka pred sudom u građanskopravnim predmetima, predstavlja jedan aspekt tog prava. Pravo na pristup sudu nije apsolutno, već može biti podvrgnuto ograničenjima. Kako je Evropski sud ukazao u svojoj praksi, ograničenja ovog prava su dopuštena s obzirom na to da pravo na pristup sudu „po samoj svojoj prirodi traži da ga država uredi, a to može varirati u smislu vremena i mjesta, u skladu s potrebama i sredstvima zajednice i pojedinca. Države ugovornice, također, uživaju određenu slobodu procjene pri utvrđivanju takvih pravila, ali ona ne smiju biti takva da ograniče pristup pojedinca sudu na takav način ili u takvoj mjeri u kojoj bi bila narušena sama suština ovog prava. Stoga, ograničenje prava na pristup sudu neće biti spojivo sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije ako se njime ne nastoji ostvariti legitiman cilj i ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji postići (*op. cit., Cindrić i dr.*, tač. 116-117 s daljnjim referencama i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 774/04 od 20. decembra 2005. godine, tač. 417-418, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 39/06).

51. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se nalog apelantici da plati pune troškove zastupanja Republike Srpske prema Advokatskoj tarifi može tumačiti kao ograničenje koje narušava pravo na pristup sudu (vidi, *op. cit., Cindrić i dr.*, tačka 119. s daljnjim referencama). U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je već kod ispitivanja prava na imovinu utvrdio da pravilo da onaj ko izgubi spor plaća troškove postupka suprotnoj strani teži legitimnom cilju osiguranja pravilnog funkcioniranja pravosudnog sistema i zaštite prava drugih kroz odvracanje od neosnovanih parnica i preuveličanih troškova postupka (vidi tačku 39. ove odluke). Također, što se tiče pitanja je li ovakvo ograničenje proporcionalno legitimnom cilju koji se želi postići, Ustavni sud upućuje na svoja utvrđenja u odnosu na član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Na istom osnovu po kojem je utvrdio povredu člana 1. Protokola broj 1 u konkretnom slučaju, Ustavni sud ponovo ističe da nalog apelantici da snosi puni iznos troškova Pravobranilaštva RS, kao zastupnika tužene Republike Srpske u konkretnom postupku, koji su određeni po Advokatskoj tarifi, predstavlja neproporcionalno ograničenje apelanticeinog prava na pristup sudu.

52. Stoga, Ustavni sud smatra da je prekršeno apelantičino pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

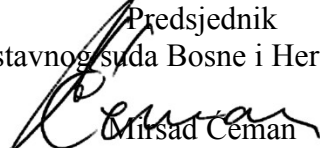
VIII. Zaključak

53. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno apelantičino pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te pravo na pristup sudu kao dio prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, u situaciji kada je apelantica obavezana da plati troškove Pravobranilaštvu RS, koje je zastupalo Republiku Srpsku kao tuženu u postupku za naknadu nematerijalne štete koju je apelantica pretrpjela kao žrtva ratnog zločina, zato što u okolnostima konkretnog slučaja takva odluka suda predstavlja neproporcionalan i pretjeran teret za apelanticu.

54. Na osnovu člana 18. stav (4), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. st. (1), (4) i (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantičin prijedlog za donošenje privremene mjere.

56. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mislav Čeman